

**СТРАТЕШКИ ПЛАН
2019 – 2022**

Здружение на новинарите на Македонија (ЗНМ)

Поддршка на професионалното новинарство од 1946 година

СТРАТЕШКИ ПЛАН 2019 - 2022

СОДРЖИНА

Вовед.....	3
За ЗНМ.....	4
Визија.....	4
Мисија.....	4
Засегнати страни на ЗНМ.....	5
Методологија и усвојување на нов стратешки план.....	5
Анализа на контекст и трендови.....	6
Клучни стратешки цели 2019 – 2022.....	7
Приоритетни прашања.....	11
ЗНМ денес.....	12
План за организациски развој 2019-2022.....	13
Мониторинг и евалуација.....	14
Финансиски план 2019-2022.....	14
Анализа на ризик и ублажување.....	15
<i>Анекс I: Рамка за проценка на резултатите</i>	
<i>Анекс II: План за акција и ресурси</i>	
<i>Анекс III: Буџетска проекција</i>	
<i>Анекс IV: SWOT анализа</i>	
<i>Анекс V: Анкета за членство</i>	
<i>Анекс VI: Белешки од состаноците со клучните локални партнери</i>	

Вовед

Почитувани,

Стратешкиот план на Здружението на новинари на Македонија (ЗНМ) за периодот 2019 – 2020 година беше изготвен со учество на повеќе новинари од раководните тела на здружението во периодот од декември 2018 година до мај 2019 година. За време на неговото изготвување беа земени предвид барањата на новинарите, како и правната рамка за медиумите, глобалните трендови и постојаната потреба за заштита и промовирање на професионално и висококвалитетно новинарство.

Овој документ го засноваме на визијата, мисијата и клучните цели и активности на ЗНМ и во наредниот четиригодишен период овој документ ќе претставува основен водич за планирање на активностите за и со членовите на раководните тела на ЗНМ.

Трите клучни точки врз коишто го засноваме овој стратешки план и нашата работа се:

1. Заштита и промовирање на највисоките професионални стандарди во новинарството;
2. Зајакната правна и институционална рамка за заштита на правата на новинарите и слободата на изразување;
3. Зголемена доверба кај јавноста во професионалното новинарство.

Здружението на новинари на Македонија како една од најстарите организации во земјата ќе ги вложи сите свои капацитети за да ги спроведе планираните активности и цели преку континуирано промовирање на независно и кредибилно новинарство. За таа цел, ние ќе се стремиме да ги промовираме и заштитиме угледот и достоинството на новинарите, слободата на изразување и ќе вложиме максимални напори да ја подобриме безбедноста на новинарите како предуслов за секој вид професионална работа.

Ние ќе продолжиме активно да работиме на подобрување на законодавството за медиумите и силно да се залагаме за подобра соработка и комуникација меѓу новинарите и институциите.

Се надеваме дека со нашето ангажирање ќе придонесеме за развој на демократските процеси и вредности во Република Северна Македонија, притоа зацврстувајќи го патот кон евроатлантската интеграција.

Младен Чадиговски
Претседател на ЗНМ
Скопје, јуни 2019 година

За Здружението на новинари на Македонија

Здружението на новинари на Македонија (ЗНМ) е невладина, непартиска и непрофитна организација базирана на членство којашто е основана во 1946 година со цел да ги заштити и промовира професионалните стандарди во новинарството и слободата на изразување. Со 750 членови и шест регионални центри ширум земјата, ЗНМ е едно од најголемите и најистакнатите здруженија на новинари во регионот.

ЗНМ ги обединува новинарите и медиумските работници со цел заштита и нега на професионалните стандарди и слободата на изразување. ЗНМ ја зајакнува улогата на новинарите преку обезбедување едукација за нивните права и професионални стандарди, како и преку обезбедување бесплатна правна помош на оние чишто права се повредени. ЗНМ промовира етичко известување и стандарди од *јавен интерес* и ги поддржува јавните дебати за правата на новинарите и слободата на медиумите. Здружението е силен чувар на и поборник за слободата на изразување и правата на новинарите на национално и регионално ниво.

Визија на ЗНМ

ЗНМ смета дека силните, професионални новинари и медиуми играат една од најважните улоги во едно демократско општество. Обезбедувањето пристап до точни, навремени информации не само што им овозможува на луѓето да го остварат своето право да бидат информирани, туку и им помага да донесуваат информирани одлуки за прашањата коишто најмногу ги засегаат.

Мисија на ЗНМ

ЗНМ ги заштити и промовира највисоките професионални стандарди во новинарството, слободата на говорот и независноста на медиумите со тоа што им обезбедува поддршка на новинарите да ги остваруваат своите права и се залага за правни и институционални промени.

Мисијата се остварува со спроведување на клучни активности, коишто вклучуваат:

- Мониторинг и известување за повреди на правата на новинарите и слободите на медиумите
- Информативна јавна дебата за правата на новинарите и слободите на медиумите
- Промовирање на етичките стандарди и новинарството од јавен интерес
- Едукација на новинарите за нивните права и механизмите преку кои тие се остваруваат
- Обезбедување современи стручни обуки за новинарите
- Обезбедување бесплатна правна помош и поддршка на новинарите чишто права се повредени
- Спроведување на правна анализа и анализа на политиките
- Изготвување на препораки за подобрување на правната и институционалната рамка
- Залагање за правни и институционални промени насочени кон националните и меѓународните засегнати страни
- Мониторинг на усогласеноста на релеванното законодавство во однос на меѓународните стандарди
- Мобилизирање на важни чинители од медиумската заедница со цел нивно вклучување во заштитата и промовирањето на етичкото новинарство и слободата на изразување

Здружението на новинари на Македонија е посветено на транспарентност и одговорност, професионализам и независност.

Засегнати страни на ЗНМ

Новинари (со фокус на младите новинари) – ЗНМ ја зајакнува улогата на новинарите преку обезбедување едукација, поддршка и правна помош

Медиумски работници со посебен фокус на фоторепортерите и снимателите – ЗНМ ја зајакнува улогата на медиумските работници преку обезбедување едукација и правна помош

Медиуми – ЗНМ промовира етичко известување и известување од јавен интерес и отвора дебата за добивање на повисок степен на професионален интегритет и уредувачка независност во редакциите

Национални носители на одлуки – ЗНМ влијае врз носителите на одлуки преку обезбедување на податоци засновани на докази за повредите на правата на новинарите и медиумските слободи, притоа предизвикувајќи правни и институционални промени

Државни институции – ЗНМ ја следи усогласеноста на меѓународните стандарди во работата на релевантните институции со правната рамка и меѓународните стандарди, притоа отворено критикувајќи ја истата, но иста така и нудејќи поддршка преку дијалог и едукација

Организации за поддршка на медиумите – како што се Советот за етика и Самостојниот синдикат на новинари и медиумски работници

Регионални здруженија на новинари – ЗНМ и регионалните здруженија на новинари ги здружуваат силите за да ја прошират дебатата за политиките и да ги унапредат правата на новинарите и слободата на изразување

Меѓународни медиумски организации – ЗНМ обезбедува информации за правата на новинарите и слободата на изразување и користи меѓународни механизми за известување за повредите на правата

Меѓународни носители на одлуки – ЗНМ ги информира релевантните меѓународни чинители за спроведувањето на меѓународните стандарди за заштита на слободата на изразување и правата на новинарите во Северна Македонија

Општа јавност – со зајакнувањето на улогата на новинарите и вложувањето напори за создавање услови за професионална работа на медиумите, ЗНМ креира можности луѓето да си ги остварат своите права на добивање точни информации и да учествуваат во процесите на донесување одлуки.

Методологија и усвојување на стратешкиот план

Процесот на стратешко планирање започна во мај 2019 година и првата фаза беше завршена на крајот на јули 2019 година. Преку електронска пошта до членовите беше дистрибуиран анкетен прашалник (види Анекс V) со цел да се соберат мислења/ставови за резултатите и услугите на здружението, како и да се соберат информации за тематските области и приоритети за наредните три години. Од 16 до 18 мај 2019 година во Охрид беше организирана триденвна работилница за стратешко планирање со членовите на Одборот и персоналот. Работилницата ја водеа надворешни консултанти со цел да се испитаат резултатите постигнати во изминатиот период, да се дискутира за институционалните предизвици и потреби, да се изготви анализа на контекст и анализа на проблеми и да се формулираат клучните резултати и активности предвидени за наредните години. Покрај тоа, надворешните консултанти остварија неколку состаноци со релевантните засегнати страни, партнери на ЗНМ, на коишто разговараа за улогата на здружението и ги идентификуваа дополнителните потреби кога станува збор за заштита на професионалните стандарди во

новинарството, медиумските работници и слободата на говор. Прегледот на релевантните документи и извештаи беше искористен како дополнителен извор на информации за анализата на контекстот и анализата на проблемите. Стратегијата беше изготвена со примена на принципите на управувањето засновано на резултати со коишто се предвидува анализа на контекстот и анализа на проблемите, идентификација на клучните резултати за чиешто постигнување здружението ќе работи, формулирање на најсоодветните нивоа за мерење на промената (премостување или посредни цели), идентификување на клучните индикатори, основи и цели и на крај дефинирање на активностите коишто ќе придонесат за постигнување на резултатите.

За време на состаноците со клучните засегнати страни беа презентирани неколку заклучоци и препораки за дискусија, коишто подоцна беа интегрирани во стратешкиот план. Клучниот наод се однесуваше на тоа дека ЗНМ се смета за добар и кредибилен партнер во медиумската заедница, подготвен да се вклучи и да ја прошири својата поддршка кога истата ќе биде побарана од страна на локалните партнери од граѓанското општество. Главните препораки се однесуваа на тоа организациските цели да се направат повидливи за пошироката медиумска заедница, членовите поактивно да се вклучат во формулирањето на политиките и залагањето и на крај да се вложат поголеми напори за решавање на прашањето за социјалните и економските права и статусот на новинарите.

Управниот одбор на здружението усвои тековна *привремена* верзија на стратегијата со важење до март 2020 година, кога е планирано да се одржи следната седница на Собранието во текот на која целокупната стратегија ќе биде доставена до сите членови за преглед, дискусија и конечно усвојување.

Мисијата на ОБСЕ во Скопје во Скопје го поддржа изготвувањето на новиот стратешки план за здружението.

Анализа на контекст

По неколку бурни години, во текот на коишто политичките и социјалните кризи доведоа до зголемување на бројот на закани и напади упатени кон новинарите, ситуацијата малку се подобри кога станува збор за безбедноста на новинарите. На пример, во текот на 2018 година ЗНМ регистрираше 6 напади на новинарите во споредба со 18-те напади регистрирани во 2017 година. Сепак, ефикасната истрага и следењето на претходните напади од страна на полицијата и Јавното обвинителство сè уште се во тек, земајќи го предвид фактот дека најсериозните напади врз новинарите не се разрешени. Истото се однесува и на нелегалното прислушување на новинарите каде што реакцијата на Специјалното јавно обвинителство е дополнително одложена.

И покрај тоа што ЗНМ започна со одржување на серија обуки за претставници на полицијата и обвинителството во 2017 година со коишто се зајакнаа дијалогот и соработката со овие институции, сè уште постои потреба од унапредување на вештините и процедурите за брзо и ефикасно следење и на полициските и на судските органи во случаи на физичко и вербално насилство врз новинарите.

ЗНМ редовно ја одржува базата на податоци за напади врз новинари којашто е јавно достапна.

Новинарите, вклучително и медиумските работници, се соочуваат со многу тешкотии кога станува збор за остварување на нивните права; тие се изложени на голем број различни извори на притисок – од сопствениците на медиуми и уредниците до политичките и економските елити. Тие се слабо платени, нивните социјални и економски права се дополнително оспорени, а напорите да се подобрат работните услови за новинарите со преговарање за склучување на колективен договор сè уште не дадоа резултати. За цензурата и самоцензурата се дискутира во рамките на професијата, но не се дадени голем број

предлози како да се решат овие прашања на колективно ниво. За темата на професионалниот интегритет допрва треба јавно да се дискутира меѓу медиумските професионалци, додека младите новинари остануваат најмногу изложени на различни видови притисок како резултат на недостатокот на информираност за нивните права и механизмите за остварување на истите. Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета со којшто се предвидува непропорционална финансиска компензација сè уште се користи за да се изврши притисок врз новинарите/медиумите.

Јавниот радиодифузен систем влегува во критична фаза во реформскиот процес, при што ќе биде неопходно да се следи сите клучни засегнати страни да бидат посветени на обезбедување повисок степен на уредувачка и институционална автономија и ограничување на политичките влијанија (коишто преовладуваат).

Недостатокот на транспарентност на сопствениците е особено видлив во онлајн-медиумите, а заканиите поврзани со можна концентрација на сопствениците на медиумите и видливите врски меѓу одредени политичари и медиуми се сè уште релевантни проблеми коишто треба соодветно да се решат. Регионалните медиуми се особено засегнати од растечките економски кризи, а бројот на професионални новинари/дописници постепено се намалува, што претставува вистинска закана по правото на јавноста да биде информирана.

Иако државното рекламирање на комерцијалните канали е забрането, јавното финансирање на кампањата за референдумот преку рекламите во медиумите откри дека сè уште постои ризик од политичко влијание врз уредувачките политики. Исто така, постои недостаток на дебата, разбирање и сеопфатна стратегија за јавно/државно финансирање на медиумските содржини коишто на јавноста ѝ овозможуваат пристап до релевантни информации. Во 2017 година властите издвоија 700 000 евра за поддршка на печатените медиуми. Сè уште е рано да се направи проценка на вистинските ефекти од ваквата интервенција.

Медиумскиот пејзаж е сè уште обоен со висок степен на непрофесионално известување и ограничено почитување на Кодексот на однесување и одлуките донесени од страна на Советот за етика. И покрај постоењето на голем број медиуми коишто (ре)продуцираат содржини што се однесуваат на известувањето за секојдневни теми, а не прават критички преглед и не покренуваат дебата за прашања коишто се чувствителни, недоволно покриени или погрешно толкувани, недостасува критичка дебата за сериозни прашања. Неколку онлајн-медиуми се идентификувани дека придонесуваат за погрешно информирање, коешто се граничи со говор на омраза. Сепак, немаше реакции од судските органи/обвинителите.

Имајќи го предвид сето ова, не е воопшто чудно што довербата кај јавноста во новинарството е на најниско ниво, како што неодамна беше откриено од истражувањето на ЗНМ. Покрај тоа, генерално ниското ниво на медиумска писменост во Северна Македонија може да претставува ризик за демократијата и општеството во целина затоа што овозможува исклучување на луѓето од процесот на донесување одлуки.

При изготвувањето на овој документ клучните реформи во медиумските сектор сè уште не беа започнати, што значи дека раководната структура на регулаторот за медиуми и на јавниот радиодифузер остана иста како и во минатото.

ЗНМ 2019-2022 – Клучни стратешки цели (очекувани резултати)

Општа цел: Луѓето/граѓаните имаат пристап до независни и урамнотежени информации коишто им овозможуваат да ги остварат своите права, да донесуваат информирани одлуки и да учествуваат во процесот на донесување одлуки.

Со спроведувањето на новата стратегија, ЗНМ се надева дека и понатаму ќе продолжи да ја зајакнува улогата на новинарите, да ја зацврстува нивната отпорност, да ја унапредува нивната позиција да си ги остваруваат своите права, како и да се вклучува во залагањето за

слободата на изразување. ЗНМ исто така се надева дека ќе придонесе за создавање на поволна средина за професионалните медиуми во којашто тие ќе може да понудат квалитетно новинарство како алтернатива за дезинформирањето. Овие промени нема да бидат можни без вклученоста на медиумската заедница, професионалната и пошироката јавност. ЗНМ ќе вложи максимални напори во одржување на дебатата за слободата на изразување во општеството, со вклучување на истакнати личности од областа на новинарството, како и од други сфери на јавниот живот. Клучните стратешки цели претставени во овој документ се испреплетени и неделиви. Не е возможно да се постигне една цел без притоа да се постигнат и другите, а за целите на прикажување преку следење на принципите на управувањето засновано на резултати, очекуваните резултати од стратегијата се прикажани преку таканаречена теорија на промена или синџир на резултати.

Клучна цел 1: ЗНМ ги штити и промовира највисоките професионални стандарди во новинарството

Промовирањето и заштитувањето на етичкото, професионално известување од јавен интерес е основа на работата и стратегиите на ЗНМ уште од неговото основање. Здружението смета дека за да се постигне оваа цел од особена важност е континуирано да се работи на зајакнување на улогата на *новинарите* за тие подобро да си ја вршат работата во областа на информирањето од јавен интерес, поттикнување на *медиумите* да ги почитуваат стандардите пропишани со Кодексот на однесување и зајакнување на механизмите за *зачувување на професионалниот интегритет* на новинарите и уредувачката независност во редакцијата.

Со цел да ја зајакне улогата на новинарите, ЗНМ ќе продолжи и понатаму со:

- > Обезбедување стручни обуки засновани врз потребите на членството
- > Обезбедување ресурси и материјали за унапредување на знаењето на новинарите за нивните права и механизмите преку кои тие се остваруваат, со посебен фокус на професионалните, работничките и авторските права
- > Обезбедување бесплатна правна помош, вклучително и судско застапување, за оние новинари чишто права се повредени
- > Јавни реакции за повредите на правата на новинарите и помош на новинарите да ги користат достапните механизми за барање заштита
- > Поднесување обвиненија против оние коишто вршат притисок врз новинарите
- > Мобилизирање на членовите со цел поактивно да се вклучат во застапувањето за слободата на изразување
- > Поддржување на напорите на самостојниот синдикат на новинарите и медиумските работници со цел подобрување на условите за работа на новинарите и водење преговори за склучување на колективен договор
- > Обезбедува придобивки за членовите

Со цел да ги поттикнува медиумите да се придржуваат кон стандардите пропишани со Кодексот на однесување, ЗНМ ќе:

- > Продолжи да ја поддржува саморегулацијата и работата на Советот за етика
- > Ја анализира правната рамка за заштита на интегритетот на новинарите

- > Соработува директно со сопствениците на медиумите и уредниците со цел разговарање за можностите за зајакнување на внатрешните механизми за заштита на професионалниот интегритет и независноста на уредниците
- > Изготвува и промовира анекси на договорите за вработување како начин на зајакнување на внатрешните механизми на редакциите за интегритетот на новинарите и независноста на уредниците
- > Ги мобилизира онлајн-медиумите со цел тие да се придржуваат кон вредностите пропишани со Кодексот на однесување
- > Јавно реагира/ги осудува прекршувањата на професионалните стандарди (Совет на честа)

Едно од клучните достигнувања предвидени со оваа цел е поврзано со континуираните напори на Советот за етика и ЗНМ да ги поттикнат целните онлајн-медиуми во Северна Македонија да се придржуваат кон принципите пропишани со Кодексот на однесување. Стопанската комора ќе ја олесни соработката за оние медиуми коишто ги прифаќаат и почитуваат овие принципи во форма на платено рекламирање од страна на оние компании коишто се обврзаа да го поддржуваат професионалното новинарство.

Клучна цел II: Зајакната правна и институционална рамка за заштита на правата на новинарите и слободата на изразување

Правната и институционална рамка поврзана со заштитата и промовирањето на слободата на изразување во Северна Македонија е значително подобрена во последната деценија согласно меѓународните стандарди. Сепак, неодамнешните случувања во медиумскиот сектор укажуваат на фактот дека може уште да се направи за домашното законодавство да се усогласи со меѓународните стандарди, особено оние што се однесуваат на безбедноста на новинарите, автономијата на јавниот радиодифузен систем, транспарентноста на сопствениците на медиумите и неутралноста на државната помош за медиумите.

Предвидените резултати од исполнувањето на оваа цел се поделени во два поддела:

- i) Подобрена правна рамка и
- ii) Подобрена одговорност на државните институции коишто ја гарантираат слободата на медиумите

ЗНМ ќе придонесе за правни промени и промени во политиките со спроведување на следниве активности:

- > Мониторинг и известување за повреди на правата на новинарите и нарушување на слободата на изразување
- > Континуирано ажурирање на базата на податоци за докази (внатрешна база на податоци на ЗНМ, регионална база на податоци и платформа/база на податоци за напади на новинари на Советот на Европа)
- > Вршење на правна анализа и анализа на политики со цел информирање на професионалната јавност и носителите на должности
- > Собирање на критичките чинители и сојузници со цел заедничко залагање за спроведување на законски измени
- > Залагање за спроведување на законски измени со учество на релевантните национални и меѓународни засегнати страни

- > Лобирање на клучни службеници со цел измена на постојното законодавство и изготвување на ново

Одржување добри односи со здруженијата и синдикатите на новинари од Западен Балкан и проширување на оваа соработка со слични организации од Албанија, Бугарија и Грција.

Покрај активностите опишани погоре, ЗНМ планира да ги собере релевантните чинители од медиумската заедница со цел разговарање за проблемите поврзани со сопствениците на медиумите и монополот. ЗНМ исто така ќе ги испита придобивките и можните закани во процесот на изготвување на холистичка стратегија за медиумите во Северна Македонија.

ЗНМ ги препознава следниве законски измени како приоритетни за наредните три години:

- > Измена на Кривичниот законик со цел обезбедување повисок степен на заштита на новинарите
- > Забрана за политичко рекламирање со јавни пари во медиумите
- > Измена на Законот за авторски права со цел препознавање на автентична новинарска содржина
- > Намалување на казните за клевета пропишани со Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета

Што се однесува до одговорноста на државните институции, ЗНМ смета дека приоритет број еден за полициските и судските органи треба да биде унапредувањето на механизмите за заштита, превенција и гонење со цел подобрување на безбедноста на новинарите. Старите случаи на напади врз новинари остануваат неразрешени, а истото се однесува и на нелегалното прислушување на новинарите за што сè уште се очекува реакција од Специјалното јавно обвинителство. ЗНМ ќе продолжи да ги потсетува државните институции и општата јавност за овие прашања и за одговорноста на државата за истите, притоа барајќи отчетност и нудејќи експертиза и знаење преку обуки и изготвување на специјални протоколи, на пример за тоа како полицијата треба да реагира кога еден новинар е нападат. Здружението исто така ќе ја одржува дискусијата за потребата судските власти да преземат проактивен пристап за спречување на појавата на говор на омраза во јавноста.

ЗНМ ќе им предложи и на Факултетот за безбедност (т.е. Полициската академија) и на Академијата за обука на судии и јавни обвинители да воведат специјална едукација за безбедноста на новинарите и заштитата на новинарството/слободата на говорот.

Со цел да се подобри одговорноста на државните институции коишто гарантираат слобода на изразување, ЗНМ ќе спроведува/ќе се фокусира на:

- > Мониторинг на спроведувањето на законите и работата на релевантните институции
- > Мониторинг на реформата на јавниот радиодифузен систем
- > Реакции на јавноста, соопштенија за медиумите, тематски извештаи поврзани со повреда на слободата на изразување и правата на новинарите
- > Кампањи насочени кон релевантни национални и меѓународни засегнати страни
- > Континуирани обуки со претставниците на полициските и судските органи
- > Билатерални состаноци со претставници на државните институции, министерствата,

независните тела и слично

- > Регионално и меѓународно застапување

Клучна цел III: Зајакната доверба кај јавноста во професионалното новинарство

ЗНМ смета дека слободата на изразување не може да се одржува или подобрува без поддршка од граѓаните. Во ерата на дезинформации, со изобилство на извори достапни онлајн и офлајн, од клучна важност е на јавноста да ѝ се пренесе важноста на професионалното новинарство, она новинарство коешто дава вистинити, навремени информации за релевантни прашања и така им помага на луѓето да бараат преземање одговорност. Исто така, од суштинска важност е да се работи на унапредување на нивото на медиумска писменост и да се отвори дискусија за транспарентноста, ефективноста и неутралноста на поддршката што им се обезбедува на медиумите од јавните фондови. Затоа ЗНМ планира да вклучи истакнати личности од јавниот живот во заедничка кампања за слобода на изразување и безбедност на новинарите.

Истовремено, во време на економски и политички кризи, од најголема важност е да се поттикне професионалната јавност да ги почитува стандардите на професионалното новинарство – односно новинарство коешто на луѓето им испорачува содржина од јавен интерес. ЗНМ смета дека новинарите и медиумските работници треба да бидат отворени и искрени во дискусиите за последиците од различните видови притисок на коишто се изложени во нивната секојдневна работа. Од политички и економски притисок, од сопственици на медиуми до политичари, новинарите се изложени на постојан притисок од оние коишто се обидуваат да скријат или да направат погрешно да се протолкуваат одредени информации. Отворената дискусија за цензурата и самоцензурата и нивоата на професионален интегритет е подеднакво важна како и разоткривањето на законите, заплашувањата и нападите. Од таа причина, ЗНМ сака да го унапреди учеството на новинарите во јавното застапување и да ги вклучи најистакнатите новинари и уредници со цел да ги потсети и поддржи јавните новинари во својата работа да ги почитуваат највисоките стандарди на професијата.

Со цел да се постигнат резултатите од оваа цел, ЗНМ планира да ги спроведе следниве активности:

- > Спроведување на кампањи преку интернет и социјалните медиуми за промовирање на слободата на изразување и правата на новинарите
- > Организирање на јавни состаноци и јавни сослушувања со претставници на Одборот на ЗНМ и истакнати новинари и јавни личности
- > Организирање на голем број настани (изложби, концерти, дебати) надвор од Скопје со цел да се мобилизира јавната поддршка за слободата на медиумите
- > Поттикнување на Советот за етика да организира јавни состаноци на Комисијата за жалби
- > Повикување на медиумите да ги објавуваат одлуките на Советот за етика
- > Спроведување на анализи и дебати за државната поддршка на медиумите
- > Собирање релевантни искуства и примери на државна поддршка за медиумите од регионот и Европа
- > Собирање на клучните чинители од медиумската заедница со цел дискутирање за транспарентноста, ефективноста и неутралноста на државната поддршка за медиумите и креирање на заедничка позиција за ова прашање

Приоритетни прашања

Како организација заснована на членство, посветена на професионализам, независност и еднаквост, ЗНМ одлучи да ги испита нееднаквостите со коишто се соочуваат жените во новинарството. ЗНМ ќе соработува со професионални истражувачи и активисти за правата на жените со цел да го проучува следново: i) позицијата на новинарките во редакцијата, ii) видовите на притисок на коишто се изложени новинарките, iii) подготвеноста на жените да бараат остварување на своите права со употреба на достапните механизми, iv) приоритетните потреби и теми од значење за новинарките, како и други прашања коишто можат да се појават.

По спроведувањето на анализата, ЗНМ ќе разговара за следните чекори во напорите за вклучување на родовата еднаквост во организацијата, како и за отворање на дискусија за позицијата на жените во новинарството.

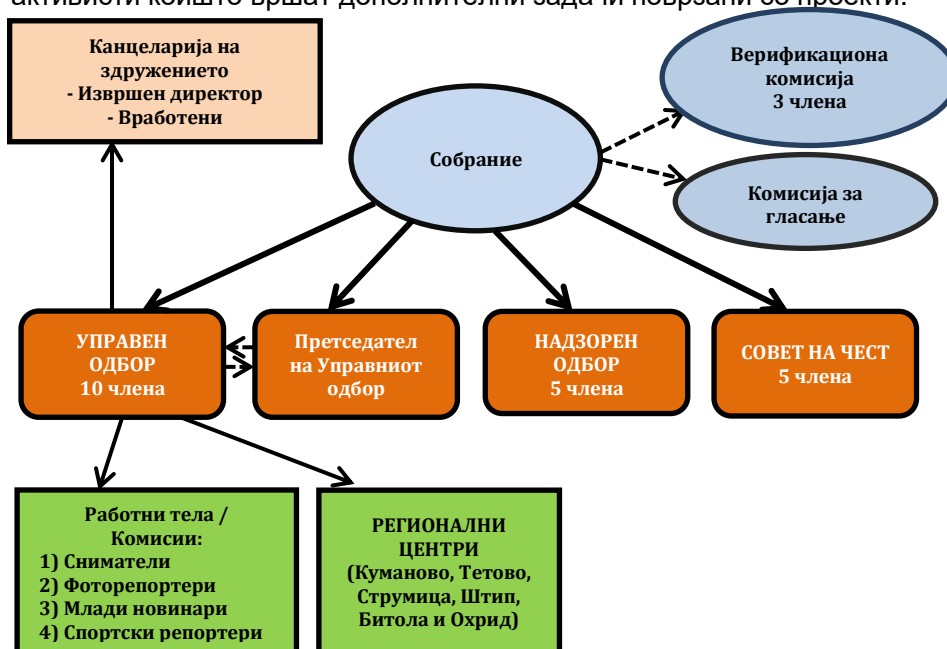
ЗНМ денес

Согласно Статутот на ЗНМ, највисокото раководно тело на ЗНМ е Собранието, коешто го сочинуваат сите членови. Собранието избира Управен одбор (составен од 11 членови), претставуван од претседателот, којшто исто така се смета и за член на одборот. Собранието исто така избира и *Надзорен одбор* и *Совет на честа*, при што секој е составен од 5 члена.

Одборот е овластен по потреба да формира тематски работни тела надлежни за посебни задачи. Во моментот, во рамките на ЗНМ функционираат две секции. Поактивна е секцијата на сниматели, а втората секција е составена од спортски репортери. ЗНМ во моментот размислува за формирање на тематска секција за млади и истражувачки новинари во блиска иднина.

ЗНМ има шест регионални центри (РЦ) – во Куманово, Тетово, Струмица, Штип, Битола и Охрид, коишто ја промовираат работата на здружението и служат како ресурс за членовите коишто живеат и работат надвор од главниот град. Овие РЦ се претставувани од регионални координатори.

Административните и техничките задачи ги врши канцеларијата на здружението, раководена од извршен директор. Во моментот се вработени 3 лица во постојан работен однос и 2 активисти коишто вршат дополнителни задачи поврзани со проекти.

Главните *силни страни* на здружението, препознаени за време на работилницата за стратешко планирање од страна на членовите на Одборот се поврзани со претходната успешна работа и претходните достигнувања. Здружението е добро воспоставено и добро вмрежено меѓу поголемиот дел од неговите членови, признато е како кредибилен партнер на локалните, регионалните и меѓународните чинители, се препорачува заради неговата компетентност во одбраната на професионалните стандарди и залагањето за правни и институционални промени, а исто така обезбедува и широк спектар на услуги и придобивки за своите членови и се препознава поради неговиот интегритет и доследност во одбраната на своите клучни гледишта.

Што се однесува на *слабите страни*, (само)критиката главно е насочена кон внатрешните организации, при што конкретно се наведува потребата за зголемување на видливоста на реакциите на јавноста и посистематски пристап при испораката на реакции и јавни изјави. Исто така беше спомената и потребата за подобрување на транспарентноста во внатрешните комуникации, како и вклученоста на членовите во планирањето на проекти и донесувањето на одлуки. Се зборуваше и за обезбедување подобра административна поддршка за членовите, засилена видливост и функционирање на регионалните центри, како и потребата за зголемување на присуството на здружението надвор од Скопје. Учесниците беа најмногу поделени во дискусијата за родовата еднаквост, при што постоеше остро несогласување меѓу неколку членови на Одборот за тоа дали родовата еднаквост е вистински проблем или не.

Членовите сметаат дека значајната соработка со локалните чинители и пошироката јавност е клучна *можност* за наредната година, притоа нагласувајќи ја потребата да се пренесат заедничките проблеми со коишто се соочуваат до пошироката публика со надеж за проширување на поддршката за професионалното новинарство. Потребата за понатамошно вклучување на сопствениците на медиумите, уредниците и претставниците на политичките партии беше исто така спомената како можност да се приближат принципите на слобода на изразување до оние коишто имаат можност да влијаат врз политиката и практиката.

Покрај финансиската одржливост, политичките притисоци, недостатокот на политичка волја за продолжување со реформите на медиумите и оспорувањето на социјалните и економските позиции на новинарите (коишто водат до цензура и самоцензура) исто така се споменуваат како клучни *закани*. Членовите ја истакнуваат потребата за проактивен пристап при решавањето на проблемите поврзани со медиумите за национална покриеност коишто континуирано ги бојкотираат изјавите за медиумите и јавните обраќања на ЗНМ. Се поголем број онлајн-портали за вести без транспарентни сопственици или уредници се препознаваат како значајна закана, не само за професионалното новинарство, туку и за општеството воопшто.

Приоритети за организациски развој 2019-2022

Во напорите да ги исполни своите стратешки цели, ЗНМ ги идентификува следниве цели во поглед на унапредувањето на организациските и институционалните капацитети.

Организациска цел I: Зголемување на учеството на членовите во институционалното донесување на одлуки ќе се постигне со

Подобрување на внатрешната комуникација преку испитување на потребите на членовите, преиспитување на комуникациската стратегија, размислување за вклучување нови методи и платформи и редовна евалуација на задоволството и резултатите на членството (т.е. ефикасноста).

Зголемена вклученост на членовите во застапувањето ќе се обезбеди преку зголемено присуство на терен, поголемо и поредовно учество на членовите во дефинирањето на клучните области за соработка, изготвување и промовирање на политики. Исто така,

утврдените новинари – членови на организацијата ќе бидат поканети да земат учество во јавни кампањи коишто ќе служат за промовирање на професионалноста во новинарството.

Организациска цел II: Зголемена видливост и вклученост на регионалните центри ќе се постигне со

Испитување на улогата, капацитетот и ефикасноста на регионалните центри и локалниот контекст од значење за работата на новинарите во соработка со регионалните претставници. Ова ќе се направи со цел да се рedefинираат условите за работење на регионалните центри и претставниците, да се дефинираат целите за наредните години и да се зајакнат надлежностите за спроведување на промените, односно зголемување на капацитетот за собирање информации и известување за повредите на слободата на изразување и правата на новинарите, подобрување на видливоста и интеграција со локалните медиуми и новинарската заедница и слично.

Резултатите постигнати во оваа област ќе бидат потврдени со зголемена соработка на регионалните центри и нивните претставници со локалните медиумски заедници, што може да се измери преку број на инциденти, закани и напади пријавени во регионалните центри на ЗНМ од страна на локалните новинари.

Организациска цел III: Унапредување на надлежностите и активностите коишто вклучуваат јавно застапување за слобода на медиумите ќе се постигне со

Зајакнување на капацитетите на извршната канцеларија на ЗНМ и вклучување на членовите на раководните тела во настани за зголемување на видливост кај јавноста за слободата на изразување и правата на новинарите и со

Зајакнување на улогата на Судот на честа на здружението во испитувањето, информирањето и покренувањето јавна дебата за професионалните стандарди и повреди на Кодексот на однесување.

За да се постигнат резултатите идентификувани со стратегијата, здружението ќе треба да ангажира уште две лица. Едното лице треба да ги организира и да управува со кампањите за насочено застапување и социјални медиуми и да ги мобилизира активностите на заедницата, а другото лице ќе служи како поддршка во администрацијата и логистиката.

Планирање, мониторинг и евалуација

Извршната канцеларија и членовите на Одборот на ЗНМ ќе го оценуваат напредокот во постигнувањето на очекуваните резултати на годишна основа со користење на рамката за проценка на резултатите (РПР) и годишните извештаи како алатки. Во годишните извештаи ќе бидат прикажани активностите што ги презема ЗНМ како и постигнатите резултати, во согласност со индикаторите прикажани во матрицата на РПР. Кон средината на спроведувањето на стратешкиот план, ЗНМ треба да ја разгледа можноста за организирање на среднорочна евалуација со цел да се процени степенот до кој спроведените активности придонеле кон постигнување на очекуваните резултати за да се направат соодветни прилагодувања.

Финансиски план 2019-2022

По неколку години со просечен годишен буџет од околу 100.000 евра, ЗНМ предвидува проширување на буџетот за наредниот период на овој стратешки план (2019-2022), при што во оптимално сценарио истиот би изнесувал околу 260.000 евра годишно.

ЗНМ изготви минимално и оптимално сценарио со износ во просек од 100 до 300 илјади евра годишно. Минималното сценарио се однесува само на веќе обезбедените или договорените средства. Максималното сценарио вклучува и апликации во тек (веќе доставени или во подготовка), како и планирани апликации (за огласи што сè уште не се отворени). Оптималното сценарио е она измеѓу, со реални шанси за добивање на тие средства. Очекуваните извори на финансирање, како и проценката на трошоците се детално прикажани во Анекс III. Покрај донациите како главни извори на приходи (93%), ЗНМ планира да собере средства со изнајмување на своите простории, наплата за одредени услуги и членарини (околу 7% од вкупниот предвиден приход).

Анализа на ризик и ублажување

Најголемите ризици со коишто се соочува ЗНМ се поврзани со политичките, економските и други фактори надвор од контролата на здружението, коишто може да го попречат спроведувањето на стратешкиот план и постигнувањето резултати.

Што се однесува на првата клучна цел, најголемите ризици се поврзани со недостатокот на интерес кај новинарите и медиумите *значајно* да се вклучат во предвидените активности. Новинарите и особено уредниците вршат слаба самопроценка на сопствените капацитети и стандарди коишто ги применуваат во нивната секојдневна работа. Исто така, постои одреден степен на замор кога станува збор за едукацијата, особено во поглед на етиката и професионалните права на новинарите. Овој ризик ќе се ублажи со зголемена комуникација со членовите, спроведување на иновативни и оригинални активности за застапување и пристапи до едукација. Што се однесува на медиумите, ЗНМ конкретно ќе се насочи кон оние коишто се идентификувани како значајни за работата што ја вршат и коишто имаат различни уредувачки политики. Здружението нема да се колеба да ги пренесе своите цели преку директен, билатерален контакт со сопствениците на медиумите и ќе бара сојузници меѓу членовите во редакцијата со цел да го олесни процесот.

Клучните ризици што се однесуваат на втората клучна цел се поврзани со вклученоста и отвореноста на државните службеници и институциите да ги унапредат постојните механизми за заштита на слободата на изразување и правата на новинарите. ЗНМ има долгогодишно искуство со слични ситуации во минатото и научи дека во такви времиња треба да се засили залагањето на јавноста и да се користат дипломатски канали за понатамошно развивање на прашањата/дебатите. Процесот на пристапување во ЕУ може да се смета како добар катализатор за реформите во медиумите, но сепак постои ризик дека слободата на изразување ќе го изгуби својот приоритет и дека ќе биде заменета со други политички релевантни теми. ЗНМ ќе вложи максимални напори да го одржи актуелно ова прашање со обезбедување податоци засновани на докази за состојбата на медиумите, објавување на специјални извештаи и соопштенија за медиумите и организирање редовни состаноци со националните и меѓународните засегнати страни за да се создаде чувство на заедничка сопственост во следењето на усогласеноста со меѓународните стандарди. Еден дополнителен ризик поврзан со изготвувањето на и залагањето за законски измени е недостатокот на разбирање и вклученост на членовите. Редовните консултации со членовите и обезбедувањето дополнителни информации и материјали со цел информирање/едукација на членовите за прашања поврзани со политиките ќе го ублажат овој ризик. Ова ќе се постигне и преку обезбедување на редовни, навремени информации, изготвување и дистрибуирање на документи за ставови, организирање состаноци, дебати и заеднички активности за застапување со членовите.

Недостатокот на интерес кај истакнатите новинари и јавноста да се вклучат во јавни кампањи за промовирање и заштита на етичките стандарди и новинарството од јавен интерес, слободата на изразување и правата на новинарите се најголемите ризици поврзани со достигнувањето опишано во клучната цел III. ЗНМ ќе вложи напори директно да контактира со секој поединец и да ја објасни потребата за и целта на вклучувањето во заеднички

активности. Се очекува индивидуалните членови и членовите на Одборот да го инвестираат својот социјален капитал за постигнување на оваа цел. Понатаму, ЗНМ, свесно за ризиците дека несоодветно спроведените кампањи може да го постигнат спротивниот ефект, внимателно ќе избере и ќе управува со кампањи за сензибилизирање на јавноста со цел да се поттикнат луѓето/јавноста уште подобро да ги разберат проблемите на вистинските медиуми и новинарите.

На крај, напорите на ЗНМ за зајакнување на неговата видливост и присуството на терен ќе бидат суштински ублажувачки фактор за сите три цели.

Анекс I: Рамка за проценка на резултатите

Анекс II: План за акција и ресурси

Анекс III: Буџетска проекција

Анекс IV: СВOT анализа

Анекс V: Анкета за членство

Анекс VI: Белешки од состаноците со клучните локални партнери

Здружение на новинарите на Македонија

www.znm.org.mk